

Тема: Повторення: Географічне положення (фізико-географічне, економіко-географічне, політико-географічне). Геополітика. Державна територія України. Державні кордони, розміри території, крайні точки, географічні центри України та Європи.

Мета: закріплення й усвідомлення раніше засвоєного матеріалу : про географічне положення, фізико – економіко – політико - географічне положення держави, повторення географічних понять(крайні точки країни, географічний центр, державний кордон, територія держави та інш.); Продовжити роботу на повторення з фізичною картою, закріпити уміння учнів визначати координати крайніх точок, протяжність території у градусах і кілометрах, продовжити роботу з контурними картами; Продовжувати виховувати патріотизм, почуття гордості за свою Батьківщину.

Тип уроку: комбінований

Обладнання: фізична карта України, атласи

Мотивація навчальної діяльності

Актуалізація опорних знань, умінь учнів

Що розуміють під географічним положенням?

За яким планом ми вивчали географічне положення материків?

Чому важливо знати географічне положення території?

Географічне положення – положення певного географічного об'єкта щодо поверхні Землі та інших об'єктів.

Географічне положення включає фізико – економіко і політико – географічне положення території.

Робота із фізичною картою з використанням плану характеристики фізико – географічного положення.

План вивчення фізико – географічного положення держави:

1. На якому материку та в якій його частині розташована.
2. Між якими паралелями та меридіанами розташована країна.
3. Крайні точки.
4. Розміри.
5. Протяжність з півночі на південь і з заходу на схід.
6. Країни з якими межує.
7. Якими морями омивається.
8. Течії, острови.
9. Теплові, кліматичні, годинні пояси, природні зони
10. Розміщення відносно найбільших форм рельєфу, річок.

Практична робота з картою.

Показати на карті кордони сусідніх держав, крайніх точок, географічних центрів України та Європи і зазначення їхніх назв; визначити їх координати.

Крайні точки:

Пн. – с. Грем'яч (52° 22' пн. ш., 33°11' сх. д.)

Пд. - м. Сарич (44°23' пн. ш., 33°44' сх. д.)

Зх. – м. Чоп (48°05' пн. ш., 22°08' сх. д.)

Сх. – с. Червона Зірка (49°15' пн. ш., 40°13' сх. д.)

Площа:

603,7 тис км² – І м у Європі, це на 13,2% більше ніж Франція. Займає 0,6% площі суші, 40м в світі.

Протяжність території:

З півночі на південь – 8° 893 км

З заходу на схід – 18° 1316 км

Визначити висоту Сонця ополудні у дні рівнодення і сонцестояння над крайніми точками України.

$h = 90^\circ - \varphi$ (широта місцевості) рівнодення

$h = 90^\circ - \varphi$ (широта місцевості) $\pm 23^\circ 27'$ під час літнього і зимового сонцестояння

Державний кордон - це лінія і вертикальна площина, що проходить по цій лінії, які визначають межі території держави: суходолу, вод, надр, повітряного простору.

Відповідно до Закону України «Про виключну (морську) економічну зону», прийнятого 1995 року, до територіальних вод України примикає смуга шириною 200 морських миль, в межах якої заборонена економічна діяльність без спеціального дозволу українського уряду.

Питання державного кордону України вперше постало під час здобуття незалежності в 1917 – 1920 рр. Сучасний кордон України встановився під час Другої світової війни і в повоєнний період.

Державний кордон здебільшого проходить рівнинними територіями. Лише з Румунією, Польщею і Словаччиною він простягається гірськими районами Карпат.

Державні кордони закріплюються міжнародними угодами (**делімітація**) та чітко визначаються на місцевості (**демаркація**). Згідно з міжнародним правом такі кордони є недоторканими. Чим довший кордон, тим більші затрати на його утримання.

Загальна протяжність кордонів України – 6500км, з них 1050 км – морські. Найбільший сухопутний кордон на сході і північному сході з Росією (2500 км). Значна протяжність кордонів України, їх доступність з погляду фізико – географічних умов, добросусідські стосунки з країнами, врегульовані спеціальними договорами, створюють передумови для розвитку всесторонніх економічних і політичних зв'язків.

Існують різні методики визначення географічного центру території:

1) смт. Добровеличківка – за серединним положенням між паралелями крайніх північної і південної точок і між меридіанами крайніх східної і західної точок;

2) північна околиця с. Мар'янівка Шполянського району Черкаської області, або точка в 2 км на захід від м. Ватутіне Черкаської області – за різними складними математичними методиками, що враховують різні особливості конфігурації території України.

ЕГП – це відношення певної країни до інших країн, що мають вплив на її економічний розвиток.

Робота з картою із використанням плану характеристики ЕГП країни

План характеристики ЕГП країни

1. Положення на території материка.
2. Економічне оточення (сусідське положення).
3. Фізико – географічне положення.
4. Положення до фізико – географічних об'єктів, які мають економічне значення:
 - а) водних ресурсів;
 - б) ґрунтово – кліматичних ресурсів;
 - в) лісових ресурсів;
 - г) паливно – енергетичних ресурсів;
 - д) мінерально – сировинних ресурсів;
 - е) будівельних матеріалів;
 - є) економічних районів, центрів.
5. Положення по відношенню до транспортних шляхів міжнародного значення.
6. Політико – географічне положення.

Економіко-географічне положення

ЕГП - положення щодо суспільних утворень та явищ.

1. ПГП - (політико-географічне положення) - розміщення щодо сусідніх країн і військово-політичних блоків, осередків напруги і регіональних війн.

2. ТГП - відносно міжнародних шляхів сполучення (транспортно-географічне положення)

3. СП - (сусідське положення) - оцінка можливостей економічного співробітництва з країнами-сусідами, положення щодо найбільших мінерально-сировинних баз світу.

Україна має широкий вихід до Чорного та Азовського морів. Берегова лінія в межах України досить розчленована зручними затоками, лиманами, бухтами придатними для спорудження портів. Все це сприяє розвитку морського судноплавства. Чорним морем Україна має доступ до Балканського півострова, Туреччини і Грузії, а далі до великих регіонів Близького Сходу й Прикаспію, які є перспективними щодо всестороннього економічного співробітництва і, насамперед, постачання в Україну нафти та природного газу. Приморське положення України забезпечує їй також прямий вихід до основних центрів світової економіки. Морський простір України відкритий для судноплавства.

Транспортне положення:

Україна має надзвичайно вигідне транспортне положення, на перехресті транспортних шляхів. Таке положення дозволяє отримувати прибутки за рахунок оплати перевезень товарів і пасажирів.

Україна знаходиться в Центральній-Східній Європі на перехресті важливих транспортних шляхів між державами і континентами. Вона межує з багатьма країнами і має вихід до Чорного і Азовського морів. Це дає змогу підтримувати морські транспортні зв'язки з Росією, Грузією, Туреччиною, Болгарією, Румунією, а через протоки Босфор і Дарданелли виходити у Світовий океан. Річковим транспортом по Дунаю Україна зв'язана з державами Центральної Європи. Дніпро дає вихід до Білорусі. Доступні гірські перевали Українських Карпат не створюють значних труднощів для різних сухопутних видів транспорту. Вигідне економіко-географічне положення України щодо сусідніх держав Західної Європи, Прибалтики, Російської Федерації, Білорусі, Молдови, країн Близького і Середнього Сходу, Північної і Східної Африки при сприятливому політичному кліматі може бути широко використане для транзитних перевезень вантажів і пасажирів багатьма видами транспорту. Це дуже вигідно Україні та державам, які використовуватимуть короткий шлях через її територію. Інтенсивність транзитних перевезень через нашу країну завдяки "потеплінню" політичного клімату в Європі та світі зростатиме.

Політико – географічне положення – місце країни на політичній карті світу відносно інших держав, центрів економічного і політичного впливу.

Геополітичне положення України є складним, Україна є «буферною зоною» між Західною Європою й Росією.

Має близькість до джерел регіональних конфліктів (Росія, Молдова, країни Близького Сходу) негативно впливають на стабільність розвитку. Сусідство з Польщею, головними «воротами» України в Європу, розвиток культури, політичних і економічних зв'язків є пріоритетними у зовнішніх відношеннях України.

Для України важливий і «турецький фактор» ПГП України. Україна разом із Туреччиною організувала Чорноморську економічну асоціацію країн.

Геополітичне положення країни — це положення держави щодо інших країн з точки зору її загальнополітичних, економічних і військово-стратегічних інтересів, їхньої масштабності, стабільності, надійності, перспективності.

Поява на політичній карті Європи великої незалежної України змінила геополітичні реалії Європи і світу. Це зумовлено тим, що наша країна має значний високоосвічений людський потенціал, великі можливості промислового і сільськогосподарського розвитку, а також вигідне географічне положення.

Назвати позитивні і негативні сторони ФГП та ЕГП України.

Бліц-турнір «Моя Україна»

1. Що ми відзначаємо 23 серпня?
2. Коли ми святкуємо День незалежності України?
3. У якому році була прийнята Конституція незалежної української держави?
4. Із скількох областей складається Україна?
5. Хто є автором слів Гімну України?

6. Хто написав музику до нього?
7. Назвіть прізвище першого космонавта України?
8. Який найбільший звір України?
9. Яка найбільша морська тварина живе в Україні?
10. Назвіть державні символи України?
11. Назвіть народні символи України?

гра «Вірю – не вірю»

1. Чи вірите Ви, що Київ – найстаріше місто в Україні?
2. Чи вірите Ви, що географічний центр Європи знаходиться в Україні?
3. Чи вірите Ви, що символом найвищої влади на Січі був меч?
4. Чи вірите Ви, що штани хлопцям до XIX століття дозволяли носити тільки після 15-ти років?
5. Чи вірите Ви, що слово «кобзар» може писатися як з великої букви, так і з маленької?
6. Чи вірите Ви, що князь Володимир запровадив християнство і охрестив народ Київської Русі?
7. Чи вірите Ви, що княгиня Ольга створила першу бібліотеку, дбала про поширення освіти.

Діалог учителя з учнями:

- Усім знайомий вислів: «І чужому навчайтесь, і свого не цурайтесь».
- Хто є автором цих відомих рядків? (Т.Г. Шевченко).
- Як ви розумієте цей вислів? (для успішного розвитку України, її процвітання необхідно сумлінно працювати, любити Батьківщину, знати та поважати історико-культурні особливості держав-сусідів; вивчати досвід інших країн; український народ з його культурною спадщиною, гуманістичною ментальністю достойний зайняти гідне місце серед інших країн світу)

Домашнє завдання.

Підготувати повідомлення про найцікавіші природні куточки України

